

RAPPORT

Overleg Toekomstbestendige en duurzame financiering van het Nederlandse waterbeheer

In dit rapport staan de gezichtspunten van de deelnemers aan het Overleg Toekomstbestendige en duurzame financiering van het Nederlandse waterbeheer. De voorzitter van het overleg biedt dit rapport aan de minister van IenM aan met het verzoek het te benutten in de verdere beleidsvorming.

Datum 9 april 2015
Status Definitief

In het Overlegorgaan infrastructuur en milieu (zie Wet overleg infrastructuur en milieu) voeren (de vertegenwoordigers van) de minister en staatssecretaris overleg met betrokkenen en hun organisaties over beleidsvoornemens op het gebied van infrastructuur en milieu. Het Overleg wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter.

Inleiding

De OESO onderzocht in 2013 in opdracht van het ministerie van IenM en de Unie van Waterschappen de toekomstbestendigheid van het Nederlandse waterbeleid. De hoofdconclusie van dat onderzoek "Water Governance in the Netherlands: Fit for the future?" is positief. Het Nederlandse waterbeheer kent op dit moment een stabiele structuur en vormt een mondiale referentie op het gebied van waterbeheer. Tegen relatief lage kosten zijn waterveiligheid, waterkwaliteit en voldoende water gegarandeerd. Evenwel op de lange termijn liggen er belangrijke uitdagingen om het bekostigingssysteem duurzaam en toekomstbestendig te houden. Wil Nederland ook in de toekomst bij de wereldtop blijven horen, dan zal er geïnvesteerd moeten blijven worden. Enerzijds is er een gebrek aan 'waterbewustzijn' anderzijds is meer transparantie geboden over de bestedingen in het waterbeheer. Zo worden de prikkels om vervuiling van water te verminderen door de OESO als zwak bestempeld. De financiële houdbaarheid van het watermanagement kan als gevolg van economische en demografische factoren in het gedrang komen. Bestuurlijk en organisatorisch zit het waterbeheer solide in elkaar.

De minister van IenM heeft op grond van deze bevindingen van de OESO besloten om samen met waterschappen, gemeenten, provincies en drinkwaterbedrijven een discussie voor te bereiden over de toekomstbestendigheid van de financiering van het waterbeheer. Als eerste stap daarvoor is een onderzoek gedaan naar de huidige financiering en de mogelijke effecten van ontwikkelingen op de lange termijn. Daaruit moet naar voren komen waar de uitdagingen precies liggen en waar eventueel aanvullend onderzoek nodig is. Ter begeleiding van dat onderzoek is een klankbordgroep van maatschappelijke organisaties in het leven geroepen. Dit rapport met daarin de huidige bekostiging, financiering en instrumentarium van het waterbeheer alsook relevante trends en ontwikkelingen daarvoor is op 26 maart 2015 besproken met de gezamenlijke maatschappelijke partijen. Het resultaat van dat overleg staat beschreven in dit rapport.

Advies

Het overleg van van 26 maart heeft geresulteerd in de onderstaande adviezen en suggesties. Voor een toelichting zij verwezen naar het verslag van het overleg dat onder het kopje "overleg" is weergegeven. Als bijlage is de deelnemerslijst toegevoegd.

- In het eerste deel van het onderzoeksrapport wordt een feitenrelaas gegeven van de huidige financiering van het waterbeheer. In tabellen en grafieken zijn beknopte overzichten gepresenteerd van de kosten van het waterbeheer, de geleverde waterdiensten en de verdeling van de lasten. Deze overzichten bergen het gevaar in zich dat kosten en lasten snel met elkaar worden vergeleken. Bedacht moet worden dat de huidige lastenverdeling het gevolg is van een weloverwogen keuze waarbij naast de kosten ook de maatschappelijke functie en opbrengsten van gebruikersgroepen een (bepalende) rol hebben gespeeld. Er wordt op aangedrongen om de presentatie van de vele cijfers, tabellen en grafieken uit het rapport nog eens kritisch te beschouwen en te voorkomen dat ze een eigen leven gaan leiden dan wel tot aanzetten tot vooringenomen standpunten.
- In het rapport wordt de betekenis van innovatie gemist in relatie tot de kosten van het waterbeheer en tot de gewenste effecten van de financiering daarvan. Meer en sneller dan prijsprikkels zal innovatie bijdragen aan het bereiken van beoogde doelen.
- Sterk benadrukt wordt dat transparantie van de kosten van het waterbeheer noodzakelijk is voor het verkrijgen van een evenwichtig beeld per gebruikersgroep. Dit is vervol-

gens onmisbaar voor een zinvolle gedachtewisseling over de toekomstige financiering van het waterbeheer in Nederland.

- Een onderscheid moet worden gemaakt in kosten die jaarlijks terugkeren en investeringen die worden gedaan met het oog op de toekomst (vervanging, onderhoud).
- De watergerelateerde diensten vragen aandacht voor de bredere maatschappelijke opbrengsten die van invloed zijn op het kostenplaatje en indertijd zijn meegewogen bij de bepaling van het vigerende financieringsprincipe c.q. voor de lastentoedeling.
- Voor wat betreft de vaarwegbeheerkosten wordt aandacht gevraagd voor het feit dat er in die kosten ook andere kosten zijn opgenomen voor het watersysteem zoals veiligheid en wegverkeer, zowel beheer als onderhoud; daarmee zijn de vaarwegbeheerkosten eerder inschattingen dan absolute getallen; er wordt voor gepleit om de impliciet gemaakte keuzes voor kostentoerekening zo veel mogelijk expliciet te maken en voor de kosten bandbreedtes aan te geven, dit in het belang van een reëel kostenbeeld.
- Bij de discussie over de financiering van het waterbeheer verdient het de voorkeur om steeds de maatschappelijke en economische context in het oog te houden; zo is er voor vaarwegbeheer een relatie met andere logistieke modaliteiten. Laat zien waarom welke (politieke) keuzes indertijd zijn gemaakt.
- De relatie tussen betalen versus veroorzaken komt onvoldoende tot uiting in het rapport; als voorbeeld worden genoemd de toeristenbelasting en de heffing voor gewasbeschermingsmiddelen waarbij de vervuiler dus direct betaalt.
- Het serviceniveau, in het rapport gelijk verondersteld, kan eventueel dienen als inzet voor kostenbeheersing van het waterbeheer.
- Oppervlaktewateronttrekking kent geen directe beprijzing zo staat in het rapport, maar er zijn wel kosten aan verbonden; zo zijn sloten en kanalen niet alleen gegraven om water bij bedrijven te brengen maar ook om water af te voeren voor de natuur en voor het watersysteem, en bedrijven betalen ervoor.
- In het rapport wordt geconcludeerd dat er binnen het watersysteem prikkels zijn opgenomen om minder water te laten gebruiken; de kosten van water zijn alleen bedoeld om de gemaakte kosten te vergoeden en bevat geen prikkel voor het waterverbruik.
- Aan dit rapport zijn toegevoegd de reacties van Vewin en Waterrecreatie Nederland op een eerdere versie van het onderzoeksrapport; deze reacties zijn deels herhaald tijdens het overleg.

Overleg

Monique Berendsen (IenM/DGRW) licht kort toe dat het onderzoeksrapport bijna gereed is mede door toedoen van de klankbordgroep; eind april wordt het besproken in de Stuurgroep Water. Later dit jaar gaat het naar de TK. Onderzoeker Sas Terpstra (Twynstra Gudde) licht het rapport diagonaal toe aan de hand van sheets. Gekeken is naar de taken en diensten van de overheid in het kader van het waterbeheer, wie zijn daarvan de afnemers, wat kost het de overheid en wie betaalt ervoor (gebruikersgroepen). Zo goed mogelijk is beschreven hoe dat werkt, met welke financieringsinstrumenten (inclusief een beknopte context waarom dit zo is gedaan). In principe zijn alle kosten die gemaakt worden in het kader van het waterbe-

heer opgenomen in het rapport. De totale kosten van het waterbeheer bedragen € 8,8 mld, gemaakt door rijk, waterschappen, gemeenten, drinkwaterbedrijven en provincies, en privaat voor productiewateren (€ 0,8 mld). Deze partijen zijn verantwoordelijk voor een groot aantal waterdiensten zuivering, drinkwater, afvalwater etc. De heer Frantz informeert naar de belasting op leidingwater, die zou er wel in moeten zitten maar de tekst geeft anders aan. De lasten worden in hoofdzaak verdeeld door huishoudens, industrie, beroepsvaart en landbouw.

De huidige financiering van het waterbeheer is gericht op het zo eenvoudig mogelijk betalen van de rekening zodat de perceptiekosten laag blijven. Gebruiker heeft nauwelijks invloed op de lasten omdat het eenvoudig is gehouden. Ook kan de overheid maar beperkt sturen op beleidsdoelen (vervuiling, zuinig). Er zijn meerdere financieringsprincipes met eigen beginselen en dat bepaalt hoe de lasten zijn verdeeld. Uit een financieringsoverzicht blijkt dat veelal de gebruiker al betaalt maar de uitwerking ervan is om redenen van prijsinelasticiteit en eenvoudige perceptie beperkt. Zo is drinkwater opgebouwd uit kostenveroorzaking en gebruiker betaalt en daarmee kan de gebruiker zijn eigen rekening enigszins beïnvloeden. Er ontstaat discussie over het nut van financiële prikkels aangezien technologie en innovatie de belangrijkste drijfveren vormen voor waterbesparing. Dat zou ook een plaats in het rapport moeten krijgen. De heer Terpstra benadrukt dat in dit rapport alleen het financiële element in beschouwing is genomen; daarnaast zijn er nog elementen zoals techniek, innovatie of bestuurlijk politieke. De heer Streekstra vindt het mede om die reden van belang om het volledige verhaal achter elk instrument duidelijk te maken; er zijn indertijd redenen geweest om het te regelen zoals het is geregeld. Anders loopt men het risico dat een tabel of grafiek een vertekend beeld geeft en beslissers op het verkeerde been zet. Als voorbeeld wordt gesteld dat vaarwegbeheer ook een logistiek aspect heeft. De vergadering meent dat voorkomen moet worden dat tabellen een eigen leven gaan leiden.

Kosten en lasten staan niet altijd met elkaar in verhouding, aldus de heer Terpstra. Er zijn verschillen per gebied en gebruikersgroep. Transparantie moet worden nagestreefd. Gelet op de kosten die een waterschap maakt betaalt de landbouw weinig en natuur bijna niks. De vraag is aan de orde hoe worden de kosten nu gemaakt en hoe zijn de lasten verdeeld en is dat een faire vergelijking. Daarbij zal eerst zal op principeniveau naar het instrument moeten worden gekeken en dan pas kan men de discussie aangaan over het aandeel in de kosten. Het is dus niet per se zo dat de kostenveroorzaker naar rato betaalt voor zijn aandeel. De vergadering accentueert nogmaals dat het van belang is het historische verhaal te kennen hoe het zo geregeld is. Bestuurders kunnen alleen maar afgewogen keuzes maken als volledig transparant is waarom de lastenverdeling is zoals het is. Zonder te weten hoe zaken tot stand gekomen zijn en wat de achtergronden zijn en zonder dat het totaalpakket helder is beeld is, kunnen geen verantwoorde keuzes worden gemaakt. Dan kan ook beoordeeld worden of het verstandig is in te grijpen in de financieringssystematieken. In dit rapport zouden dan ook alle feiten op een rij gezet moeten zijn. Bij dat totaalbeeld hoort ook het aangeven welke maatschappelijke diensten de gebruikersgroepen verrichten opdat naast de kosten ook de opbrengsten in beeld komen.

In hoofdstuk 3 van het rapport is gekeken naar de relevante trends en ontwikkelingen, aldus de heer Terpstra. Veel daarvan hangt samen met de infrastructuur (60 tot 70% van de kosten). Verwacht wordt dat kosten van waterbeheer zullen stijgen omdat onder extreme omstandigheden de kosten om het watersysteem op orde te houden zullen toenemen (tientallen %) om hetzelfde serviceniveau te kunnen bieden. Dit geldt voor alle aspecten van het waterbeheer. Wat betreft de vervangingsopgaven zullen over de hele linie de kosten stijgen, daar kunnen de actoren bijna niet op anticiperen. Dus dat leidt dan ontegenzeggelijk tot een stijging van de kosten. De heer Frenzt merkt op dat het bij de drinkwaterbedrijven gaat om

investeringen en dus geen kosten die nodig zijn voor vervanging. De drinkwaterbedrijven investeren nu al extra en nemen die op in de kosten; aan de andere kant worden de kosten als gevolg van bezuinigingen en efficiency gecompenseerd. Hij verwacht dan ook geen grote kostenstijgingen van die waterbedrijven; wel zullen er stijgingen van investeringen zijn.

Geconcludeerd wordt dat de kosten per gebruikersgroep over het algemeen goed in beeld zijn gebracht in het rapport maar dat de opbrengsten ervan onderbelicht blijven. Zonder zo'n volledige context kan er geen gedegen en evenwichtige discussie plaatsvinden over eventuele aanpassingen van de financieringssystematiek. Het staat buiten kijf dat de kosten van het waterbeheer te beïnvloeden zijn door andere keuzes, maar ook door innovaties.

Vervolg

Nu het rapport nagenoeg gereed is zal de focus gericht gaan worden op de discussie over de toekomstige financiering van het waterbeheer. Wat zijn de kansen en de knelpunten. Aan de Stuurgroep Water zal worden voorgesteld een oriënterende discussie te houden over het waterbeheer aan de hand van drie vragen: wat is goed geregeld en moet dus vooral ongewijzigd blijven; zullen de kosten van het waterbeheer op lange termijn beheersbaar en betaalbaar blijven (regionale verschillen, bodemdaling); waar bestaat de noodzaak om naast het principe van kostentoekenning nadrukkelijker aan te sturen op de toepassing van een ander financieringsprincipe met oog voor effectiviteit en inzet (betaalbaarheid, concurrentiepositie). Daarna zal de discussie worden gevoerd in de bestuurlijke achterbannen. Naar verwachting zullen de maatschappelijke partijen vóór 1 juli worden geraadpleegd over het vervolg. Dit ook tegen de achtergrond dat de nieuwe EU commissaris prijsprikkels en kosten-doorrekening als speerpunten van zijn beleid heeft benoemd.

Reactie Vewin op eerdere versie van het onderzoeksrapport

Geachte heer Terpstra,

Gisteren hadden we in het OIM een aantal punten besproken die in het rapport over de Toekomstbestendige Financiering van het waterbeheer nog aangepast worden. Afspraak was dat wij contact zouden hebben over onze punten. Voor de volledigheid heb ik deze op papier gezet t.b.v de aanpassing van het rapport. Mochten er nog vragen zijn dan hoor ik dat graag.

Voor alle duidelijkheid het betreft hier niet onze mening maar een beschrijving van de feiten. Ik zou het wel op prijs stellen als de juiste feiten in het rapport staan.

Aanpassingen in het Rapport:

- ? In H2 staat dat belastingheffing wordt meegenomen, hetgeen gisteren werd bevestigd. Op pagina 56/57 ontbreekt de Belasting op Leidingwater ten bedrage van € 250 mln. Dit bedrag wordt niet genoemd in het rapport, maar wordt wel via de drinkwaterbedrijven door de burgers opgebracht. Figuur 2.22 waar slechts 2% belastingen wordt genoemd is derhalve onjuist, de belastingcomponent is namelijk € 250 mln. groter. Derhalve toevoegen: € 250 mln. voor de Belasting op Leidingwater aan de figuur.
- ? Pagina 57: De drinkwaterbedrijven winnen 100% van de kosten van drinkwaterproductie en – distributie terug bij de klanten. Daar bovenop worden nog belastingen geheven als BTW, precario, grondwaterbelasting en uiteraard nog € 250 mln voor de Belasting op Leidingwater. De kostenwinning is in totaal dus meer dan 100%, namelijk 120%. Dus aangeven in tabel op pagina 57 120% ipv. 100%. 100% kostenterugwinning is feitelijk onjuist en moet zijn 120%.
- ? In het rapport wordt o.a. op pagina 61 gesteld dat er niet wordt betaald voor de onttrekking van oppervlaktewater. Daarbij moet de nuancering worden gemaakt dat er ook geen/nauwelijks kosten worden gemaakt voor het oppervlaktewaterbeheer ten bate van onttrekkingen. Kosten van oppervlaktewaterbeheer zijn gericht op afwatering en /of scheepvaart. Voor oppervlaktewateronttrekking zijn de maatregelen waarvoor kosten worden gemaakt niet nodig.
- ? De vervangingsopgave van de drinkwaterbedrijven leidt tot een verhoogd investeringsniveau, maar dat is niet hetzelfde als c.q zegt niets over het kostenniveau en/of het drinkwatertarief c.q. de lasten voor de burger en de betaalbaarheid. Deze nuancering toevoegen op pagina 93. Hetzelfde geldt voor de overige investeringen van de drinkwaterbedrijven. De huidige passage schetst een onjuist beeld.
- ? Waterbesparing wordt niet gestimuleerd door prijsbeleid, zo is in de afgelopen jaren bewezen. De prijselasticiteit van drinkwater is nagenoeg nul. Wel leiden innovaties tot waterbesparing, denk aan wasmachines en waterbesparende douchekoppen/wc spoelers. Het effect van innovatie in het rapport duidelijk opnemen en aangeven dat prijsbeleid gezien de prijselasticiteit van nagenoeg 0 geen merkbaar effect heeft.

Oplegnotitie:

- ? Pagina 3 Schrappen: “qua opbrengst relatief beperkte” als kwalificatie van grondwaterheffing. Is een doelheffing, opbrengst is gerelateerd aan het kostenniveau van de provincie. Kwalificatie is derhalve onterecht/niet ter zake.
- ? Conclusie toevoegen over kosten oppervlaktewater (zie hierboven)
- ? Conclusie toevoegen over investeringsopgave (zie boven)

Vriendelijk dank dat u in de gelegenheid bent deze opmerkingen op te nemen in het rapport. Ten overvloede meld ik dat onze vertegenwoordiger in het traject van de totstandkoming van dit rapport deze issues reeds vaker aan de orde had gesteld.

Arjen Frentz, plv. directeur

Reactie Waterrecreatie Nederland op eerdere versie van het onderzoeksrapport

- P. 6 resultaten watersysteem: door formulering wordt ten onrechte beeld gecreëerd dat vaarwegbeheer wordt bekostigd uit watersysteemheffing waterschappen. Waterschappen geven zelf aan dat deze heffing is voor hun kerntaken en niet voor vaarwegbeheer. Dit komt op meerdere plekken voor. Deel van de vaarwegbeheerkosten rijk en provincie (gedelegeerd vaarwegbeheerder) en volgens tabel wordt 9 milj van watersysteemheffing besteed aan vaarwegbeheer, dit is een fractie van totale opbrengsten watersysteemheffing. Veel waterschappen geven aan vaarwegbeheer niet als onderdeel te zien van watersysteembeheer/kerntaak.

Reactie onderzoeker: Eens met de opmerkingen. Bij het financieringsinstrumenten is het expliciet aangegeven

Maar dat ben je als lezer tegen de tijd dat je bij tabellen bent alweer vergeten, als je het al gelezen hebt

- P.7 verhouding lasten en baten: er zijn meerdere regionale heffingen op basis waarvan recreatievaart betaalt voor gebruik van vaarwegen, dat is mogelijk verhoudingsgewijs beperkt, maar dat sector niet betaald klopt niet. Tenzij je met scheepvaart beroepsvaart bedoeld. Waarom alleen bij waterveiligheid solidariteitsbeginsel noemen? Uit analyse blijkt dat dit principe voor meerdere watertaken geldt.

Reactie onderzoeker: Er wordt hier inderdaad beroepsvaart bedoeld

Dat ook als zodanig benoemen met daarbij dat er wel regionale heffingen zijn voor recreatievaart

- P. 9 NB graag uitleggen hoe genoemde relatie dan zit.

Reactie onderzoeker: vaarwegbeheer bepaald een deel van de inrichting van watergangen (oeververharding, waterdiepte, etc.) en zijn daarmee ook onderdeel van de waterkwantiteitskosten.

Kon ik niet meer in document terug vinden. Als het er nog in staat, uitleg in tekst opnemen

- Organisatie/rolverdeling/bekostiging: p14-17, consequent benoemen van rol/taak vaarwegbeheer. De ene keer staat deze bijvoorbeeld wel bij provincies/gemeenten, de andere keer niet. Op p 18 staat de taak vaarweg beheer in de NB, waarom op deze manier apart. Volgens Waterwet heeft provincie wettelijke taak om vaarwegfunctie in provincie en wat daar bij hoort toe te kennen.

Reactie onderzoeker: Tekst is aangepast

*in verschillende aangepaste tekstonderdelen p. 6-10 wie welke verantwoordelijkheid/rol heeft voor vaarwegbeheer niet consequent benoemd. *p

10, laatste zin over provincie, link leggen met waterwet

- P.25: (sport)visserij: ook gewoon direct belanghebbende?

Reactie onderzoeker: We hebben geen onderscheid gemaakt in sportvisserij en visserij

Het ging ook niet om onderscheid tussen sportvisserij en visserij, maar om deze gewoon bij direct belanghebbende te zetten, is nu anders georganiseerd *-baathebbende waterkwaliteit: recreatievaart, ook gezondheid, ook voor binnenvaart.

- 2.4.3

- o Kostenplaatje blijft black box

- o Graag ook zoals elders ook bandbreedte van kosten vermelden. Een aanzienlijk deel van de kosten worden gemaakt voor het watersysteembeheer en waterveiligheid en het wegverkeer. Komt nu zonder

onderscheid op conto van vaarwegbeheer.

o Baathebbenden: huishoudens, vastgoed aan (vaar)water hebben meer waarde, huishoudens: minder verkeer over de weg, maar ook doorstroom van verkeer over water (bruggen), belevingswaarde, gezondheid (waterrecreatie/watersportmogelijkheden dragen bij aan gezonder bestaan, zo nodig refs beschikbaar ; internationale doorvoerfunctie/mainportfunctie wel genoemd in tekst, niet in tabel 2.12; industrie/bedrijven: ook jachtbouwsector , regionale economie/gastvrijheidssector. Zie bijlage voor wat dit betekent qua economie. (in)directe baathebbenden: cultureel erfgoed, veel van ons cultureel erfgoed is water/vaarweg gerelateerd. Mogelijkheden voor varen helpen deze te ontsluiten. Natuurwaarden: vaarwegen helpen natuurgebieden te ontsluiten/beleefbaarheid. Verbinding stad land/leefbaarheid stedelijk gebied.

o Belangrijkste uitgangspunt bij vaarwegbeheer: volgens meerdere (rijks)beleidsdocumenten: bereikbaarheid en veiligheid

o Financiële prikkels: regionale heffingen en vergunningen voor recreatievaart om in bepaald gebied te mogen varen

Reactie onderzoeker: Aantal suggesties zijn overgenomen.

p. 35*benoemen dat deel van deze kosten ook gemaakt worden voor watersysteem en voor andere gebruikers (bijvoorbeeld bruggen voor weggebruikers). Dus % overschatting aangeven (in lijn zoals aangegeven met % onderschatting bij waterkwantiteitsbeheer).

*staat nu in laatste zin eerste alinea p.35 conclusie die niet klopt. Het feit dat kosten voor waterschappen beperkt zijn komt niet omdat ze budget krijgen van provincies, maar omdat ze ook beperkt vaarwegbeheerkosten maken, zien de meeste immers niet als taak. Zin weghalen.

*in tabel bij waterschappen vaarweggebruikers (te verwaarlozen). Ik denk dat correcter is om te zeggen dat het niet bekend is. Bij rijk staat bij vaarweggebruikers nvt, vraag me af of dit de lading uitleg tekst dekt.

*ben benieuwd hoe jullie en Schroten et al aan de cijfers komen, ook de percentages wie betaalt wat
*suggesties baathebbenden overnemen, iig meer plusjes bij huishoudens, cultuurhistorie, watergebonden bedrijven

*bij financiële instrumenten is nu haven-, brug- en sluisgeld weggehaald. het is dit + regionale heffingen

*via functietoekenning (vaarwegklassen CEMT en BRTN) wordt gestuurd waar met welke boottypen kan worden gevaren

- Financiële prikkels algemeen: als het gaat om sportvissen is er de verplichte vispas. Met de opbrengsten hiervan draagt de sportvisserij aan een aantal beheer-/onderhouds- en handhavingstaken. Interessant voorbeeld van financiering en uitvoering voor en door een sector

Reactie onderzoeker: suggestie overgenomen bij waterkwaliteit

Als waterrecreatiesector wordt er gekeken of via een vaarbijdrage ook vanuit sector kan worden bijgedragen aan doelstellingen waterrecreatie/recreatievaart, met vispas als voorbeeld

- P.67: laatste bullet: en de bijdrage vanuit de recreatievaart aan regionale en nationale economie.

Reactie onderzoeker: de toegevoegde waarde die het waterbeheer biedt in economische zin, is niet het primaire onderwerp van dit rapport. Wel kunnen in de discussie partijen deze meerwaarde als een van de motiveringen aandragen waarom het maken van waterbeheerkosten zichzelf terugverdienen en dus de moeite waard zijn. Het rapport gaat hier niet op in; als het voor recreatievaart geldt, geldt dit waarschijnlijk ook voor diverse andere gebruiksfuncties.

Waarom staan er hier dan wel dat soort zake mbt de binnenvaart, is niet evenwichtig

- P.68/69: er zou ook wel een stukje gewijd mogen worden aan belang recreatievaart

o in meerdere krimpregio's wordt gekeken hoe waterrecreatie/recreatievaart kan worden ontwikkeld als regionale economische drager toerisme

o succesvolle jachtbouwsector moet in staat zijn internationale positie stand te houden (vaarwegbeheer is hier randvoorwaardelijk in)

o waterrecreatie/recreatievaart speelt rol in (internationale) toeristische positionering Nederland
o waterrecreatie/recreatievaart speelt belangrijke rol in regionale economie/ gastvrijheidseconomie
o voor beroepsvaart als recreatievaart geldt belang van veiligheid in vaarwegbeheer.

Reactie onderzoeker: de toegevoegde waarde die het waterbeheer biedt in economische zin, is niet het primaire onderwerp van dit rapport. Wel kunnen in de discussie partijen deze meerwaarde als een van de motiveringen aandragen waarom het maken van waterbeheerkosten zichzelf terugverdienen en dus de moeite waard zijn. Het rapport gaat hier niet op in; als het voor recreatievaart geldt, geldt dit waarschijnlijk ook voor diverse andere gebruiksfuncties.

Waarom staan er hier dan wel dat soort zake mbt de binnenvaart, is niet evenwichtig

Marleen Maarleveld

Bijlage

Deelnemerslijst overleg financiering waterbeheer

Ina Adema	voorzitter
Toine Langeveld	secretaris, directie Participatie
Liset Verschoore	secretaris, directie Participatie
Marleen Buitendijk	BLN Koninklijke Schuttevaer
George Freijssen	Het Blauwe Hart
Arjen Frentz	Vereniging van Waterbedrijven in Nederland
Bernard Korte	Reddingsbrigade Nederland
Alice Krekt	Arcadis
Marleen Maarleveld	Waterrecreatie Nederland
Gerbrand van 't Klooster	LTO-Nederland
Willem Henk Streekstra	Vereniging VNO-NCW
Roy Tummers	Vereniging voor Energie, Milieu en Water
Monique Berendsen	IenM/DGRW
Jan Busstra	IenM/DGRW
Rob van der Veeren	Rijkswaterstaat
Sas Terpstra	Twynstra Gudde

Colofon

Voorzitter	Ina Adema
Contactpersoon	Toien Langeveld <i>Secretaris Overleg IenM</i> T 070 456 7616 M 06 1535 9807 E-mail: toine.langeveld@minienm.nl
Kenmerk	IENM/DP-2015/71566
Bijlage(n)	geen